

“YERLARNI KOMPLEKS RO‘YXATGA OLISH”

“TIQXMMI” MTuning Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar

institutu o`qituvchisi Mengliyeva Mahfuza Norali qizi

“TIQXMMI” MTuning Qarshi irrigatsiya va agrotexnologiyalar

institutu talabalari : Begimqulova Afruza Bohodirovna, Qahhorov Elbek Karimovich.

Annatsiya: Ushbu maqolada Yerlarni ro`yxatga olish, yer hisobi yuritishda UZCAD tizimdan keng ko`lamda foydalanish yo`lga qo`yilgan.

Kalit so`zlar:Jadvallar, UZCAD tizimi, yerhisobi, Microsoft Excel dasturiy ta`minoti, xarita.

Abstract: In this article, the UZCAD system is widely used in land registration and land accounting.

Key words: Tables, UZCAD system, land survey, Microsoft Excel software, map.

Tabiiy obyektlarning monitoringini olib borish ularni kompleks ravishda inventarlash orqali amalga oshiriladi. Lotin tilida «inventarium» – *ro`yxatlash* degan ma`noni anglatadi.

Kompleks ro`yxatga olishdeb ma`lum bir tabiiy obyektlarni ma`lum bir hududlarda ikki va undan ortiq ko`rsatgichlari bo`yicha hisobini olish va ro`yxatlash tushuniladi. Yerlarni kompleks ro`yxatga olishyer monitoringini olib borish uchun asos bo`ladi.

Kompleks ro`yxatga olish quyidagi maqsadlarda amalga oshiriladi:

- turli toifadagi yer egalari va yerdan foydalanuvchilar yerlari, dalalari, uchastkalari, sanitar-muhofazachegaralari va shunga o`xshash qishloq xo`jaligi yerlarini sonjihatdan hisobga olish va ularning sifatini baholash; - xo`jalik faoliyati natijasida yuzaga kelgan yer buzilish darajasi, xarakteri va ko`lamini aniqlash; - foydalanilayotgan yerlarda suv manbalaridan foydalanish ko`lami, sifat darajasi va xarakterini aniqlash; - yer fondi toifalari bo`yicha maydonlarni aniqlash; - texnogen buzilgan yerlarni rekultivatsiya qilish (qayta madaniylashtirish) ning iqtisodiy–texnik asoslarini ishlabchiqish.

Qashqadaryo viloyati yer hisoboti bazasini aniq shakllantirishda zamonaviy dasturlardan foydalanishni takolimlashtirishdan iborat.

Muammoning o‘rganilganlik darajasi: Ushbu sohaga tegishli mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, yer xisobiniyuritish bilan bog‘liq muammolarni ko‘rishimiz mumkinligini shu bilan birga bugungi kunda yer xisobini yuritishda xorij tajribasi asosida bir nechta loyixalar amalga oshirilmoqda.

Tadqiqotning maqsadi: Qashqadaryo viloyati yer hisoboti bazasini shakllantirishda zamonaviy dasturlardan foydalanishni takomillashtirishdan iborat.

Tadqiqotning vazifalari: Yer hisoboti bazasini shakllantirishda zamonaviy dasturlardan foydalanishni takomillashtirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun tadqiqot oldiga quyidagi vazifalar qo‘yildi. Qashqadaryo viloyatidagi yerlarda yo‘qlama qilish ishlarini bajarish.

Yer hisobotiniyuritishdagimavjudmuammolar. Yer hisobini yuritish ishlari uzoq yillar davomida Microsoft Excel dasturiy ta‘minoti orqali amalga oshirib kelingan va ishning yakunida vakolatli organlar tomonidan imzo va muhr orqali tasdiqlab berilgan. Ushbu jadval orqali istalgan vaqtda istalgan yer hisobiga o‘zgartirish kiritish imkoniyatining mavjudligi, bunga hech bir asosning shart emasligi yer hisobotini yuritishdagi eng dolzarb muammoga aylangan edi.

“UZCAD” tizimda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-sentabrdagi “Yer hisobi va davlat kadastrlarini yuritish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi **PF-6061-sonli farmoni** hamda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-fevraldagi “Qishloq xo‘jaligiga mo‘ljallangan yerlardan foydalanish va muhofaza qilish tizimini takomillashtirishga doir qo‘shimchachora-tadbirlar to‘g‘risida” gi **PQ-5006-sonli qarorlariga** asosan qishloq xo‘jaligi yerdan foydalanuvchilarini hisobga olish uchun UZKAD (UZCAD) elektron tizimi yaratilgan.

“UZCAD”ningavvalfoydalanibkelingandastur (yerresurs)ganisbatanafzalliklari. Eski tizimdanfarqi UZKAD tizimi Geo ma'lumotlar bilan tuldirilganligi, Ma'lumotlar bazasining himoyalanganligi hamda onlayn platforma orqali real vaqt rejimida malumotlar olish imkoniyatining mavjudligi bilan farqlanadi; -2023 yil 1 yanvardan “Kadastr va ko‘chmas mulklarni ro‘yxatdan o‘tkazish integratsionaxborottizimi” (UZKAD) ko‘chmas mulkkaoidyagona axborotbazasihisoblanadi. Bunda tizimdagima'lumotlarninghaqiqiyilgivaishonchliligidavlattomonidankafolatlanadi; - Shunindek, 2023-yilning 1-yanvaridan Kadastr va ko‘chmas mulklarni ro‘yxatdan o‘tkazish

integratsion axborot tizimi (UZKAD) ko'chmas mulk obektlariga bo'lgan huquqlarning davlat reyestri va unga oid ma'lumotlar yuritiladigan, ma'lumotlarining haqiqiyli va ishonchligi davlat tomonidan kafolatlanadigan yagona axborot tizimi etib belgilanmoqda. Bundan buyon jismoniy va yuridik shaxslarga soliqlarni hisoblash, notarial harakatlarnirasmiylashtirish, davlatxizmatlari, bank, kommunal, sug'urta va boshqa ommaviy xizmatlarni ko'rsatishda ko'chmas mulkka oid barcha ma'lumotlar tegishli davlat organlari hamda xizmat ko'rsatuvchi shaxslar tomonidan UZKAD tizimidan olinadi. Bundan tashqari jismoniy va yuridik shaxslar Yagona

interaktivdavlatxizmatlariportaliorqalihaqevazigako'chmasmulkobektlarigabo'lganhuquqlarn ingdavlatreyestrigakiritilganyozuvlarvako'chmasmulkobektlaribo'yicha

“mulktarixi”gaoidma'lumotlarniolishlarimumkinbo'ladi. Bunda davlatsirigaoidhamda “Shaxsga doir ma'lumotlar to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasining qonunida nazarda tutilgan ma'lumotlar bundan mustasno.

Xulosa: UZCAD (UZKAD) elektrontizimi, yer hisobini yuritishishlarini o'zgartirish va yaxshilash maqsadida O'zbekiston Respublikasi Prezidentitomonidan qabul qilingan farmonlar va qarorlarga asosan yaratilgan. UZCAD tizimi Geo ma'lumotlar bilan tuldirilganligi, ma'lumotlar bazasining himoyalanganligi, onlayn platforma orqali malumotlarni olish imkoniyati va ko'chmas mulk obektlariga oid ma'lumotlarning davlat reyestri va axborotlari yuritiladigan yagona axborot tizimi bo'lganligi bilan avvalgi dasturlarga nisbatan afzalliklarga ega. UZCAD tizimi orqali jismoniy va yuridik shaxslar soliqlarni hisoblash, notarial harakatlarnirasmiylashtirish, davlatxizmatlaridanfoydalanish, bank, kommunal, sug'urta va boshqa xizmatlarni olishda ko'chmas mulkobektlari bilan bog'liq ma'lumotlarni olish imkoniyati mavjud. Jismoniy va yuridik shaxslar Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalidan ham ko'chmas mulk obektlari bo'yicha ma'lumotlarni olishlari mumkin.

Foydalanilganadabiyotlar :

1. Abdurashidov K.S., Xabilov B.A., Toychiyev N.J., Raximboyev A.G. Qurilishmexanikasi. — T., 2000.
2. Анализ причин аварий и повреждений строительных конструкций. — М.: «Стройиздат», 1973. 3. Asqarov B. Qurilishkonstruksiyalari. — T., 1995.
3. Qambanov X. U. Turar-joy binolariningkonstruktivelementlari. (0 'quvqoilanm a.) — T., « 0 'qituvchi», 1992.

4. QMQ 2.03.08-98 «Yog'ochkonstruksiyalari». O'zR Davlat arxitekturavaqurilishqo'mitasi. — T., 1998.

5. Achilov, O. R. (2017). Improving students' critical thinking through creative writing tasks. In International Scientific and Practical Conference World science (Vol. 4, No. 4, pp. 19-23).